

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. liepos 12 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės (kolegijos pirmininkė), Gražinos Davidonienės (pranešėja) ir Antano Simniškio, sekretoriaujant Nijolei Radevič, dalyvaujant ieškovės (kasatorės) uždarnosios akcinės bendrovės „Consilium optimum“ atstovams V. R. A. ir advokatui Laurynui Didžiuliui, atsakovės akcinės bendrovės „Telia Lietuva“ atstovams R. B. ir advokatei Laurai Ziferman, išvadą teikiančios institucijos Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos atstovams A. J. ir M. B.,

viešame teismo posėdyje kasacine žodinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Consilium optimum“ kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. rugsėjo 15 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Consilium optimum“ ieškinį atsakovei akcinei bendrovei „Telia Lietuva“ dėl sutartinės prievolės vykdymo natūra, išvadą teikianti institucija Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugų teikimą, sutarties privalomumo principą, viešąją sutartį ir kreditoriaus teisę reikalauti įvykdyti prievolę natūra, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė UAB „Consilium optimum“ prašė įpareigoti atsakovę AB „Telia Lietuva“ tinkamai vykdyti 2018 m. sausio 16 d. didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugų teikimo sutartį Nr. 2018-00028 ir teikti didmeninę plačiajuosčio ryšio prieigą (tiek esamiems, tiek naujiems užsakymams) ieškovei, priteisti 5791,54 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų ginčą nagrinėjant ikiteisminėje ginčų nagrinėjimo institucijoje, ir bylinėjimosi išlaidų, patirtų bylą nagrinėjant teisme, atlyginimą.
3. Ieškovė nurodė, kad 2018 m. sausio 16 d. su atsakove sudarė didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugų teikimo sutartį (toliau – ir Sutartis), pagal kurią atsakovė teikia ieškovei didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugas (toliau – ir DPP prieigos paslaugas, DPP prieigą). Atsakovė įsipareigojo pagal ieškovės paklausimus ir užsakymus konkrečiu ieškovės kliento adresu, esant galimybėms, suteikti didmeninę plačiajuosčio ryšio prieigą. Už DPP prieigų suteikimą atsakovė mokėdavo periodinį mokestį visą prieigos teikimo laikotarpį.
4. Ieškovė pažymėjo, kad Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba (toliau – ir RRT) atliko didmeninės centrinės prieigos fiksuotoje vietoje masinės rinkos produktams tyrimą ir parengė atskaitą. RRT nustatė, kad atsakovė taiko diskriminacinę kainodarą. RRT direktorius 2019 m. liepos 19 d. įsakymu (toliau – ir Įsakymas) įpareigojo atsakovę netaikyti skirtingų didmeninės centrinės prieigos (ir susijusių priemonių) kainų priklausomai nuo galutinių paslaugų gavėjų, kuriems prieigos gavėjas teiks mažmenines paslaugas naudodamas ūkio subjekto suteiktą prieigą, formos (fiziniai ar juridiniai asmenys).
5. Nors atsakovė atnaujino didmeninės plačiajuosčios prieigos paslaugos teikimo sąlygas, tačiau nurodė, kad nuo 2020 m. gegužės 11 d. Sutarties nebevykdys, taigi, DPP prieigų paslaugos nebeteiks, o norintys gauti prieigą privalės sudaryti naują prieigos teikimo sutartį pagal naująjį standartinį pasiūlymą. Šiuos veiksmus atsakovė motyvavo tuo, kad taip elgtis ją įpareigoja Įsakymu nustatyti nauji įpareigojimai.
6. Ieškovė nurodė, kad informavo atsakovę, jog naujojo standartinio pasiūlymo sąlygos jos netenkina, standartinio pasiūlymo sąlygos, lyginant su šią dieną galiojančios Sutarties sąlygomis, ieškovei yra žymiai nepalankesnės, todėl ieškovė pageidauja likti prie šią dieną galiojančios Sutarties. Pavyzdžiui, naujajame standartiniame pasiūlyme yra sukurta visiškai nauja DPP paslaugos kainodara ir ženkliai pakeltos vieno DPP paslaugos užsakymo kainos, nustatyti jokio ekonominio, technologinio ar teisinio pagrindimo neturintys, varžantys ieškovės komercinę veiklą papildomi ribojimai ieškovei, naudojantis teikiama DPP ryšio prieiga, teikti ryšio prieigos paslaugas galutiniams vartotojams.
7. Nors šalių Sutartis yra galiojanti, nenutraukta ir nepakeista, ieškovei nesudarius naujos sutarties pagal standartinio pasiūlymo sąlygas, atsakovė nuo 2020 m. gegužės 11 d. Sutarties nebevykdo ir DPP prieigos paslaugų nebeteikia, naujų ieškovės užklausų dėl DPP prieigos suteikimo neregistruoja. Atsakovė vykdo Sutartį tik tada, kai tai susiję su prieigos atjungimu ieškovės klientui, t. y. kai ieškovė praranda klientą.
8. Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos ginčų tarp ūkio subjektų ir ginčų tarp pašto paslaugos teikėjų sprendimo komisija (toliau – Komisija), išnaginėjusi ieškovės prašymą, 2020 m. rugsėjo 15 d. sprendimu ieškovės reikalavimus iš dalies tenkino ir įpareigojo atsakovę derėtis su ieškove dėl esamos Sutarties pakeitimo ar naujos sutarties sudarymo, kad ši sutartis atitiktų Įsakymo įpareigojimus.
9. Ieškovės teigimu, atsakovė, nevykdydama šalių sudarytos ir galiojančios Sutarties, pažeidžia sutarties vykdymo privalomumo principą,

nustatytą Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.200 straipsnio 1 dalyje, taip pat Lietuvos Respublikos elektroninių ryšių įstatymo (toliau – ir ERĮ) 21 straipsnio 1 dalies 3 punktą, Įsakymo 4.1.3 punktą, įpareigojančią atsakovę nenutraukti jau suteiktos didmeninės centrinės prieigos (ir susijusių priemonių).

10. Ieškovė nurodė, kad sprendžiant ginčą neteismine tvarka patyrė 5791,549 Eur išlaidų, jų atlyginimas priteistinas iš atsakovės.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

11. Vilniaus apygardos teismas 2021 m. spalio 27 d. sprendimu ieškinių atmetė, paskirstė bylinėjimosi išlaidas.

12. Teismas nustatė tokias faktines aplinkybes:

12.1. 2018 m. sausio 16 d. ieškovė ir atsakovė sudarė didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugų teikimo sutartį, kuria atsakovė pagal sutartyje ir jos prieduose nustatytą tvarką ieškovei įsipareigojo teikti didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugas (Sutarties 1 punktą);

12.2. RRT direktoriaus 2019 m. liepos 19 d. įsakymu dėl ūkio subjekto AB „Telia Lietuva“, turinčio didelę įtaką didmeninės centrinės prieigos fiksuotoje vietoje masinės rinkos produktams rinkoje, atsakovė: įpareigota suteikti didmeninę centrinę prieigą (ir susijusias priemones) bet kuriame prisijungimo prie jos tinklo taške, iš kurio būtų sudaryta galimybė ūkio subjektui teikti mažmenines elektroninių ryšių paslaugas savo galutiniams paslaugų gavėjams visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, išskyrus Šiaulių miesto savivaldybės ir Visagino savivaldybės teritorijas (Įsakymo 4.1.1 punktas); privalo nenutraukti jau suteiktos didmeninės centrinės prieigos (ir susijusių priemonių) (Įsakymo 4.1.3 punktas); privalo netaikyti skirtingų didmeninės centrinės prieigos (ir susijusių priemonių) kainų priklausomai nuo galutinių paslaugų gavėjų, kuriems prieigos gavėjas teiks mažmenines paslaugas naudodamas ūkio subjekto AB „Telia Lietuva“ suteiktą prieigą, formos (fiziniai ar juridiniai asmenys) (Įsakymo 4.3.4 punktas); Įsakymo 4 punktas įsigaliojo 2020 m. sausio 1 d.;

12.3. 2020 m. balandžio 24 d. el. laišku atsakovės AB „Telia Lietuva“ darbuotoja informavo ieškovę, kad, vadovaujantis RRT pakeistais ir naujai nustatytais įpareigojimais, parengė atnaujintą paslaugų teikimo sutartį, kuri skelbiama viešai atsakovės interneto svetainėje, o nuo 2020 m. gegužės 11 d. nauji didmeninės plačiajuosčio prieigos paslaugos užsakymai bus priimami tik pagal atnaujintą sutarties sąlygas; 2020 m. balandžio 29 d. el. laiške atsakovės darbuotoja, atsakydama į ieškovės paklausimą, nurodė, kad senoji sutartis ir šalių įsipareigojimai galioja tiek, kiek susiję su ieškovei suteiktomis prieigomis užsakyme nurodytam laikotarpiui; naujas prieigas galima suteikti tik naujo standartinio pasiūlymo sąlygomis, atsižvelgiant į tai, jog neleidžiama diferencijuoti prieigos kainų pagal galutinį vartotoją (fizinį ar juridinį asmenį); šią dieną produkto, kuris skirstomas pagal galutinį vartotoją, nebėra ir jis nebeparduodamas;

12.4. 2020 m. gegužės 11 d. ieškovė pateikė atsakovei prašymą vykdyti galiojančią Sutartį ir po 2020 m. gegužės 10 d., bendradarbiauti ir kooperotis vykdančią Sutartį bei nurodyti, ar siekama įgyvendinti RRT įpareigojimus atsakovė ketina sąžiningai derėtis dėl sutartinių santykių pakeitimo;

12.5. 2020 m. gegužės 22 d. ieškovė su prašymu kreipėsi į Komisiją, prašydama: 1) įpareigoti atsakovę tinkamai vykdyti sutartį ir teikti DPP paslaugas tiek esamiems, tiek naujiems ieškovės užsakymams; 2) įpareigoti atsakovę sąžiningai derėtis su ieškove dėl Sutarties pakeitimo ar naujos sutarties sudarymo, siekiant įgyvendinti Įsakymą;

12.6. 2020 m. rugsėjo 15 d. sprendimu Komisija iš dalies tenkino ieškovės prašymą – įpareigojo atsakovę derėtis su ieškove dėl esamos Sutarties pakeitimo ar naujos sutarties sudarymo, kad ši sutartis atitiktų Įsakymo įpareigojimus; Komisija atmetė ieškovės reikalavimą įpareigoti atsakovę tinkamai vykdyti Sutartį ir teikti DPP paslaugas tiek esamiems, tiek naujiems užsakymams;

12.7. pagal Sutartį atsakovė įsipareigojusi pagal ieškovės paklausimus ir užsakymus konkrečiu ieškovės kliento adresu, esant galimybėms, suteikti didmeninę plačiajuosčio ryšio prieigą (Sutarties 1 punktą); didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos suteikimas leidžia ieškovei šią prieigą naudoti teikiant elektroninių ryšių paslaugas (vykdančią komercinę veiklą); pagal Sutartį ieškovė pateikdavusi užklausas, ar konkrečiu adresu yra galimybė suteikti didmeninę plačiajuosčio ryšio prieigą; atsakovė išdirdavo technines galimybes dėl didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos ir pateikdavo ieškovei atsakymą; esant techninėms galimybėms, ieškovė pateikdavo paklausimą tuo konkrečiu adresu suteikti didmeninę plačiajuosčio ryšio prieigą, o atsakovė, vykdydama Sutartį, šią prieigą suteikdavo; už didmeninių plačiajuosčio ryšio prieigų suteikimą atsakovė mokėdavo periodinį mokestį visą prieigos teikimo laikotarpį;

12.8. laikotarpiu nuo 2020 m. gegužės 11 d. iki 2020 m. gegužės 21 d. ieškovei nebuvo suteikiama didmeninė plačiajuosčio ryšio prieiga pagal naujus užsakymus – atsakovė neatliko techninių galimybių, kurioms esant būtų suteikiama didmeninė plačiajuosčio ryšio prieiga, vertinimo, ieškovei nepriėmus atnaujintų didmeninės plačiajuosčio prieigos paslaugos teikimo sąlygų, kitaip tariant, naujo standartinio pasiūlymo, ir nesudarius naujos sutarties; dėl nurodytos priežasties atsisakyta tenkinti ir ieškovės atstovų užklausas dėl spartos sumažinimo, techninių parametrų pagal sutartį pakeitimo – naujo „IP pool“ privatiems klientams papildymo;

12.9. iš Sutarties 3 priedo 1–3 priedėlių ir 4 priedo 1–3 priedėlių matyti, kad didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugų teikimas diferencijuojamas pagal prieigos tinklo tipą (ADSL/VDSL/FTTx), galutinio paslaugų gavėjo, kuriam teikiamos didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugos pagrindu sukurtos mažmeninės elektroninių ryšių paslaugos, formą (fizinis ar juridinis asmuo) ir duomenų perdavimo spartą. Priklausomai nuo didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugai suteikti naudojamo prieigos tinklo tipo ir galutinio paslaugų gavėjo formos, Sutartyje nustatyti skirtingi didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugų kokybiniai parametrai ir kaina; tais atvejais, kai galutinis paslaugų gavėjas yra juridinis asmuo, nustatyti aukštesni didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugų kokybiniai parametrai, pavyzdžiui, trumpesnis įrengimo terminas, geresnis paslaugos pateikiamumo rodiklis, taip pat nustatyta didesnė (lyginant su tais atvejais, kai galutinis paslaugų gavėjas – fizinis asmuo) didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugų kaina, kuri yra skirtinga priklausomai nuo duomenų perdavimo spartos;

12.10. pagal Sutarties 3 priedo 12 punktą, 4 priedo 32 punktą, kiekvienai didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos (ADSL ar FTTx) paslaugai pildomas atskiras paslaugos užsakymas; pagal Sutarties 5 priedo 10 punktą, kiekvienai ryšio linijos paslaugai skirtinguose tinklų sujungimo taškuose operatorius pildo atskirą ryšio linijos paslaugos užsakymą.

13. Teismas, įvertinęs nurodytas Sutarties nuostatas, padarė išvadą, kad didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugas atsakovė ieškovei teikė pagal atskirus užsakymus, šioms paslaugoms taikydama konkrečiame užsakyme nustatytas sąlygas (spartą, akcijas, nuolaidas), kurios buvo įvairios, priklausomai nuo konkretaus užsakymo dėl didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugos suteikimo. Teismas nusprendė, kad ieškovei buvo taikomos kitos negu Sutarties prieduose nurodytos didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugų kainos, t. y. kainos, nustatytos atskiruose užsakymuose, atitinkamai pagal šiuos atskirus užsakymus nustatant ir tokių kainų galiojimo terminą, diferencijuojant didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugų sąlygas ne tik pagal prieigos tinklo tipą, bet ir pagal galutinių paslaugų gavėjų formą (fizinis ar juridinis asmuo) bei duomenų perdavimo spartą.

14. Teismo vertinimu, ieškovės nurodytos aplinkybės, susijusios su esamų užsakymų, t. y. užklausų dėl spartos sumažinimo, nevykdymu, negali būti pripažintos didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugų užsakymų, sudarytų pagal sutartį iki 2020 m. gegužės 11 d., nevykdymu.

Remiantis Komisijos sprendime pateiktais išaiškinimais, duomenų perdavimo spartos pakeitimas (modifikavimas) reiškia, jog šalys iš naujo turi susitarti dėl esminių prieigos teikimo sąlygų: duomenų perdavimo spartos ir kainos, todėl jis prilygintinas naujos prieigos suteikimui. Nauja didmeninė plačiajuosčio ryšio prieiga ieškovei buvo suteikiama pagal atskirus užsakymus juose nustatytais sąlygomis (dėl spartos, akcijų, nuolaidų, kainos), diferencijuojant jas ne tik pagal prieigos tinklo tipą, bet ir pagal galutinių paslaugų gavėjų formą (fizinis ar juridinis asmuo), duomenų perdavimo spartą. Galiojant Įsakymo 4.3.4 punktu nustatytam draudimui diferencijuoti kamais priklausomai nuo galutinio paslaugų gavėjo formos, natūrinės prievolės, t. y. didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugų, pagal sutartį teikimas negalimas, kiek tai susiję su naujais ar jiems prilygintiems didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugų užsakymais. Atsižvelgdamas į nagrinėjamo ginčo specifiką, teismas nesutiko su ieškovės argumentais, kad atsakovė, nuo 2020 m. gegužės 11 d. atsisakydama suteikti didmeninę centrinę prieigą ir užregistruoti naujas ieškovės užklaudas, pažeidė ERĮ 21 straipsnio 1 dalies 3 punktą, Įsakymo 4.1.3 punktą ir Sutartį.

15. Teismas, pasisakydamas dėl ieškovės nurodomos aplinkybės, kad reikalavimo prieigos gavėjams naudoti tik išorinius IPv4 adresus nustatymas naujame standartiniame pasiūlyme blogina jai teikiamos didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugos sąlygas, nurodė, kad ieškovė nepareikšė kaip atskiro ginčo reikalavimo įpareigoti atsakovę netaikyti naujo standartinio pasiūlymo sąlygos, nustatančios reikalavimą prieigos gavėjams naudoti tik išorinius IPv4 adresus. Tačiau teismas pažymėjo, kad Sutartyje nuostata naudoti išorinius IP adresus, tokiu būdu ribojant vidinių IP adresų naudojimą, neįtvirtinta. Tuo tarpu naujo standartinio pasiūlymo 5 priedo 6.4 papunktyje įtvirtinta nauja nuostata dėl reikalavimo prieigos gavėjams naudoti tik išorinius IP adresus kartu su 5 priedo 1 punktu ir 7.3, 8.1, 9.3 papunkčiais nustato reikalavimą prieigos gavėjams naudoti tik išorinius IPv4 adresus. Toks reikalavimas, susijęs su išorinių IPv4 adresų naudojimu, nėra reglamentuotas Įsakyme kaip didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugų teikimo sąlyga. Iki naujo standartinio pasiūlymo paskelbimo 2020 m. vasario 14 d. teikiant didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugas ieškovei buvo leidžiama naudoti tiek išorinius, tiek vidinius IP adresus. Tai reiškia, kad buvo ir yra techninės galimybės atsakovei užtikrinti didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugų teikinį ieškovei naudojant ne tik išorinius, bet ir vidinius IP adresus, atsakovei nepaneigus jų egzistavimo.
16. Teismas pažymėjo, kad analogiškai Komisija sprendime konstatavo, jog naujo standartinio pasiūlymo 5 priedo 6.4 papunkčio ir 5 priedo 1 punkto ir 7.3, 8.1 ir 9.3 papunkčių nuostatos, reikalaujančios naudoti tik išorinius IPv4 adresus, kurie yra išsekę, ir atitinkamai draudžiančios naudoti vidinius IP adresus, nėra nulemtos Įsakymu nustatytų įpareigojimų, dėl kurių buvo keistas naujas standartinis pasiūlymas, ir riboja ieškovės galimybes gauti prieigą tokiomis pačiomis IP adresacijos sąlygomis, kaip nustatytos sutartyje. Bylą nagrinėjant teisme atsakovė taip pat nepateikė objektyvių duomenų, kurių pagrindu būtų galima daryti išvadą, kad didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugų teikimas galimas tik naudojant išorinius IPv4 adresus. Į ieškovei siūlomos pasirašyti sutarties pagal naują standartinį pasiūlymą sąlygas reikalavimas naudoti tik išorinius IPv4 adresus įtrauktas nepagrįstai, neįrodžius tokio reikalavimo poreikio, nulemtu ekonominių, technologinių ar teisinių veiksnių.
17. Teismas nurodė, kad atsakovė ikiteisminėje ginčo nagrinėjimo stadijoje neinicijavo sutarties sąlygų pakeitimo. Kadangi Sutartis galioja nepriklausomai nuo Įsakymo priėmimo, nesant Sutartyje nustatytos atsakovės teisės vienašališkai, naujo standartinio pasiūlymo paskelbimo būdu keisti didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugų teikimo sąlygas dėl atsakovei nustatytų įpareigojimų, vykdydama Sutartį, atsakovė privalėjo bendradarbiauti ir kooperuotis su ieškove, inicijuodama Sutarties sąlygų pakeitimus. Nagrinėjamu atveju siekama užtikrinti, kad Sutarties nuostatos atitiktų Įsakymu pakeistą reguliavimą dėl atsakovės įpareigojimų, atsakovė pagal Sutarties 44 punktą, kuriame nustatyta, kad sutartis pildoma ir keičiama tik rašytiniu abiejų šalių parašais patvirtintu susitarimu, turėjo inicijuoti Sutarties sąlygų pakeitimą, o ne siūlyti pasirašyti naują sutartį toms pačioms didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugoms teikti.
18. **Taigi, teismo vertinimu, atsakovė turi inicijuoti derybas, siekdama išsaugoti galiojančią Sutartį ir pakeisti atitinkamas jos nuostatas taip, kad pagal Sutartį vykdomas didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugų teikimas neprieštarautų Įsakymui ir šalių valiai, laisvai nusistatant savo susitarimo turinį.**
19. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal ieškovės apeliacinį skundą, 2022 m. rugsėjo 15 d. nutartimi paliko nepakeistą Vilniaus apygardos teismo 2021 m. spalio 27 d. sprendimą, paskirstė bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
20. Teisėjų kolegija priėmė ieškovės ir atsakovės pateiktus naujus įrodymus – elektroninius laiškus, ieškovės pasiūlymą dėl sutarties pakeitimo, nustačiusi, jog šie buvo surašyti jau po pirmosios instancijos teismo sprendimo priėmimo.
21. Teisėjų kolegija pritarė pirmosios instancijos teismo išvadai, kad atsakovė, siekdama įgyvendinti Įsakymo reikalavimus, turėjo inicijuoti galiojančios Sutarties sąlygų pakeitimą, laikydamosi Sutarties 44 punkte nurodytos procedūros, o ne siūlyti pasirašyti naują sutartį. Šią aplinkybę nustatė ir RRT, išvadoje nurodydama, kad, siekdama tinkamai užtikrinti Įsakymu pakeistų įpareigojimų vykdymą, atsakovė turėjo inicijuoti Sutarties sąlygų pakeitimą.
22. Įsakymas uždraudė atsakovei taikyti kainodarą pagal galutinio gavėjo tipą. Tačiau Sutartyje paslaugų gavėjai skirstomi į fizinius ir juridinius asmenis, taip pat pagal paslaugų gavėjo formą diferencijuojami didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos ADSL paslaugos mokesčiai ir nuolaidos (Sutarties 3 priedo 1 ir 2 priedėliai) ir didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos FTTx paslaugos mokesčiai ir nuolaidos (Sutarties 4 priedo 1 ir 2 priedėliai). Atsižvelgdamas į nustatytas aplinkybes teismas nurodė, kad suformuluoto ieškinio reikalavimo tenkinimas sudarytų prielaidas paneigti Įsakymo draudimus (įpareigojimus), susijusius su paslaugų teikimo kainodaros bei taikomos nuolaidų sistemos neteisėtumu.
23. Teisėjų kolegija padarė išvadą, jog naujų prieigų pagal nepakeistas Sutarties sąlygas suteikimas, ignoruojant Įsakymo 4.2.1, 4.2.2, 4.3.4 papunkčių reikalavimus (įpareigojimus), būtų neteisėtas, o aplinkybių, jog atsakovė dėl jau suteiktų prieigų nevykdė įsipareigojimų ir (ar) juos vykdė netinkamai, byloje nenustatyta. Taip pat būtų neteisėtas esamų užsakytų prieigų modifikavimas, kadangi ieškovė nepateikė duomenų, kurie paneigtų pirmosios instancijos teismo išvadą, jog esamos prieigos modifikavimas prilyginamas naujos prieigos suteikimui, nes šalys iš naujo turėtų susitarti dėl esminių prieigos teikimo sąlygų, t. y. duomenų perdavimo spartos ir kainos.
24. Teisėjų kolegija akcentavo, kad negali būti teikiamos modifikuotos ar naujos DPP paslaugos nepakeistų Sutarties sąlygų pagrindu. Teismas vertino, kad ieškovės pozicijos nenuoseklumas, ieškiniu siekiant DPP paslaugų teikimo Sutartyje nustatytais prieigos teikimo sąlygomis, tačiau apeliaciniame skunde sutinkant taikyti naują kainodarą ir mokėti privalomą kainą pagal atsakovės išrašytas sąskaitas, papildomai įrodo, jog susitarimas dėl Sutarties sąlygų, įgyvendinant Įsakymo reikalavimus, nepasiektas ne tik dėl atsakovės pateiktų naujų sutarties sąlygų, kaip teigia ieškovė, bet ir dėl pačios ieškovės nepagrįsto siekio vykdyti naujus užsakymus Sutartyje nustatytais esminėmis prieigos teikimo sąlygomis (duomenų perdavimo spartos ir kainos).
25. Teisėjų kolegija iš dalies sutiko su ieškove, kad atsakovės siūlomose pasirašyti standartinio pasiūlymo sąlygose įtrauktas reikalavimas naudoti tik išorinius IPv4 adresus nesusijęs su Įsakymo įgyvendinimu. Sutartyje nėra sąlygos dėl išimtinai išorinių IP adresų naudojimo, tačiau pagal atsakovės naujo standartinio pasiūlymo 5 priedo 6.4 papunktį, operatorius, norėdamas naudotis didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugomis, privalo naudoti tik išorinius IP adresus. Komisija sprendime nustatė, kad naujo standartinio pasiūlymo 5 priedo 6.4 papunkčio, 5 priedo 1 punkto ir 7.3, 8.1 ir 9.3 papunkčių nuostatomis reikalaujama naudoti tik išorinius IPv4 adresus.
26. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į tai, kad šalių sudaryta Sutartis, kurioje nėra aptariamo įpareigojimo naudoti tik išorinius IPv4 adresus, yra galiojanti, į tai, kad į standartinį pasiūlymą, kuris siūlomas pasirašyti ieškovei, buvo įtraukta ir su ieškove nesuderinta sąlyga, kuri pridėta ne įgyvendinant Įsakymo įpareigojimus, tačiau išimtinai atsakovės iniciatyva, nusprendė, jog ieškovė turėjo teisę atsisakyti priimti atsakovės siūlomas naujas sąlygas, nepatenkančias į Įsakymo reikalavimų apimtį, dėl kurių šalys nesusitarė (Sutarties 44 punktas), o atsakovė turėjo inicijuoti Sutarties pakeitimą, įgyvendindama išimtinai Įsakymo reikalavimus.
27. Nors ieškovė turėjo teisę atsisakyti priimti atsakovės siūlomas naujas sąlygas, susijusias su išoriniu IP adresu naudojimu, teisėjų kolegija

nusprendė, kad tai neįrodo ieškinių reikalavimo pagrįstumo, t. y. Sutarties netinkamo vykdymo fakto, ir nesudaro pagrindo įpareigoti atsakovę teikti didmeninę plačiajuosčio ryšio prieigą tiek esamiems, tiek naujiems užsakymams.

28. Atsižvelgdama į tai, kad naujų ar modifikuotų prieigų pagal Sutarties sąlygas suteikimas, ignoruojant Įsakymo 4.2.1, 4.2.2, 4.3.4 papunkčių reikalavimus (įpareigojimus), būtų neteisėtas, taip pat įvertinusi, jog byloje nenustatyta aplinkybių, kad atsakovė dėl jau suteiktų prieigų nevykdo įsipareigojimų ir (ar) juos vykdo netinkamai, teisėjų kolegija nusprendė nesant pagrindo tenkinti ieškovės reikalavimus.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

29. Kasaciniu skundu ieškovė prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. rugsėjo 15 d. nutartį ir Vilniaus apygardos teismo 2021 m. spalio 27 d. sprendimą ir priimti naują sprendimą – ieškinį tenkinti: 1) įpareigoti atsakovę tinkamai vykdyti didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugų teikimo sutartį Nr. 2018-00028 ir teikti didmeninę plačiajuosčio ryšio prieigą (tiek esamiems, tiek naujiems užsakymams) ieškovei bei 2) priteisti iš atsakovės 5179,14 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų ginčą nagrinėjant ikiteisminėje ginčų nagrinėjimo institucijoje, atlyginimą; priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą; kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą (toliau – ir Teisingumo Teismas; ESTT) dėl prejudicinio sprendimo priėmimo. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 29.1. Teismas nepagrįstai pateisino atsakovės atsisakymą vykdyti galiojančią ir vykdytiną Sutartį, taip paneigė sutarčių privalomumo ir vykdytinumo principus, sutarties šalių pareigą bendradarbiauti, kooperuotis, siekti išsaugoti sutartį, vykdyti ne tik tai, kas tiesiogiai sutartyje nustatyta, bet ir tai, ką lemia sutarties esmė. Atsakovė nepagrįstai nevykdė Sutarties, kiek tai susiję su naujų ryšio prieigų teikimu ir jau suteiktų prieigų modifikavimu. Įsakymo 4.3.4 papunkčiu buvo įtvirtintas draudimas diferencijuoti kainas priklausomai nuo galutinio paslaugų gavėjo formos, tačiau draudimas teikti DPP paslaugas nebuvo nustatytas. Sutarties esmė lemia, kad pasikeitus teisiniam reguliavimui, kuris nustato reikalavimus DPP paslaugų kainodarai natūrinė atsakovės prievolė teikti paslaugas turėjo ir toliau būti vykdoma, o finansinė ieškovės prievolė turėjo būti pakeista.
- 29.2. Teismų motyvas, jog teismo sprendimu būtų sukurtos prielaidos pažeidinėti Įsakymo įpareigojimus, yra nepagrįstas, nes teismo sprendimas įpareigoti vykdyti Sutartį sukurtų prielaidas atsakovei pakeisti Įsakymo nebeatitinkančias Sutarties nuostatas ir pašalinti šią dieną esantį Sutarties pažeidimą. Ieškovės reikalavimų patenkinimas sudarytų prielaidas pašalinti ne tik Sutarties, bet ir 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2018/1972, kuria nustatomas Europos elektroninių ryšių kodeksas, (toliau – EECC direktyva) ir ją įgyvendinančio ERI nuostatų, kurios įpareigoja operatorių, turintį didelę įtaką atitinkamoje rinkoje, patenkinti pagrįstus kitų ūkio subjektų prašymus suteikti prieigą prie konkrečių tinklo elementų ir susijusių priemonių ar juos (jas) naudoti, tarp jų nenutraukti prieigos prie jau suteiktų priemonių, pažeidimus, pakeisti Sutartį pagal Įsakymo reikalavimus.
- 29.3. Apeliacinės instancijos teismas nenurodė konkretaus atsisakymo vykdyti sutartį pagrindo, todėl pažeidė CK 6.59 straipsnyje ir 6.223 straipsnio 4 dalyje nustatytą draudimą vienašališkai atsisakyti įvykdyti prievolę ar vienašališkai pakeisti jos įvykdymo sąlygas, išskyrus įstatymų ar sutarties nustatytus atvejus.
- 29.4. Teismai nepagrįstai nepripažino, kad atsakovė nesąžiningais veiksmais pažeidžia ieškovės, kaip DPP paslaugų gavėjos, teises ir teisėtus interesus. Atsakovė piktnaudžiauja dominuojančia padėtimi, sąmoningai nebendradarbiauja, elgiasi savanaudiškai, nevykdo įpareigojimo sąžiningai derėtis dėl Įsakymo nebeatitinkančių Sutarties nuostatų pakeitimo ir neteikia ieškovės verslui būtinų DPP paslaugų. Atsakovė neveikimu siekia vieno iš dviejų savanaudiškų tikslų: 1) arba spaudimo būdu priversti ieškovę pasirašyti naują DPP paslaugų sutartį nepalankesnėmis sąlygomis, 2) arba išstumti ieškovę ar bent sudaryti jai naujus barjerus veikti mažmeninėje elektroninių ryšių paslaugų rinkoje.
- 29.5. Sutartis dėl DPP paslaugų yra viešoji sutartis, o DPP paslaugos yra valstybės reguliuojama ūkinės veiklos sritis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. balandžio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-219-313/2015). Atsakovė, nors ir formaliai, pagal įpareigojimą sudaryti sutartį su visais, kurie kreipiasi, sudarė su ieškove Sutartį ir jos nenutraukė, tačiau faktiškai Sutarties nevykdo. Tokiu būdu Sutarties sudarymas netenka prasmės ir viešieji tikslai paneigiami, todėl keltinas klausimas, ar nėra pažeidžiamas viešasis interesas.
- 29.6. Teismai pateisino atsakovės antikonkurencinį elgesį, kuris prieštarauja ES viešajai tvarkai. Pagal Teisingumo Teismo praktiką, veiksmingos konkurencijos užtikrinimas yra viešosios tvarkos elementas (ESTT 1999 m. birželio 1 d. sprendimas byloje *Eco Swiss China Time Ltd prieš Benetton International NV*, C-126/97). Kasacinio teismo naujausioje praktikoje, remiantis Teisingumo Teismo praktika, nurodoma, kad jeigu įmonių antikonkurencinę veiklą lemia nacionalinės teisės aktai arba jeigu jie pašalina bet kokią įmonių konkurencinės veiklos galimybę, EB sutarties 81 (dabar – Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 101 straipsnis) ir 82 straipsniai (dabar – SESV 102 straipsnis) netaikomi. Tokiu atveju konkurencijos ribojimo priežastis, kaip reikalaujama pagal šiuos straipsnius, nėra savarankiška įmonių veikla. Tačiau EB sutarties 81 ir 82 straipsniai gali būti taikomi, jeigu paaiškėja, kad nacionalinės teisės aktuose nustatyta konkurencijos, kurią įmonės savo savarankiška veikla gali trukdyti, riboti arba iškraipyti, galimybė (ESTT 1997 m. lapkričio 11 d. sprendimas byloje *Komisija ir Prancūzija prieš Ladbroke Racing*, C-359/95 P ir C-379/95 P, 33 ir 34 punktai; 2010 m. spalio 14 d. sprendimas byloje *Deutsche Telekom*, C-280/08 P, 80 punktas, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. vasario 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-186-403/2021). Šiuo atveju atsakovės neveikimas, nebevykdant Sutarties dėl DPP paslaugų, nėra pateisinamas griežto teisinio reglamentavimo. Atsakovė turi teisines priemones pakeisti Įsakymo nebeatitinkančias Sutarties nuostatas.
- 29.7. Apeliacinės instancijos teismas, nepagrįstai pritardamas atsakovės atsisakymui keisti jau suteiktų prieigų spartą, padarė nepagrįstą išvadą, kad suteiktos prieigos modifikavimas (keičiant prieigų spartą) yra nauja prievolė. Tokiu būdu teismas pažeidė Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) nustatytas įrodinėjimo naštos paskirstymo taisykles, CK 6.141 straipsnio 2 dalyje įtvirtintą imperatyvią taisyklę, kad novacija nepreziumuojama, nukrypo nuo kasacinio teismo išaiškinimų, jog novaciją galima konstatuoti tik esant įrodymų, kad prievolės šalys aiškiai ir neabejotinai išreiškė savo valią pakeisti vieną prievolę kita (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. kovo 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-187/2008). Byloje apskritai nėra įrodymų, kurie patvirtintų aiškią ir neabejotinai išreikštą ieškovės valią pakeisti vieną prievolę kita. Sutartyje nėra nurodyta, kad keičiant ryšio prieigos parametras (pvz., spartą) įvyksta novacija, t. y. kad ankstesnė prievolė baigiasi ir šalių sutarimu sukuriamą naują pradinę prievolę pakeičianti nauja prievolė. Nesutiktina su tuo, kad didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos modifikavimas (pvz., tik el. ryšio spartos pakeitimas) yra prilyginamas naujos prieigos suteikimui. Teismas be jokio pagrindo perkėlė ieškovei įrodinėjimo našta įrodyti, kad prieigos modifikavimas nėra novacija. Šiuo atveju atsakovė turėjo įrodinėti tariamai įvykusią novaciją. Be to, priešingai nei padarė išvadas apeliacinės instancijos teismas, kiekvieną kartą teikiant ir vykdam užsakymus nesitariama dėl kainų ar kitų prieigos teikimo sąlygų. Visų ryšio spartų interneto prieigų kainos yra nustatomos DPP paslaugų sutartyje ir atskirai užsakant prieigas konkrečių paslaugų teikimo vietas adresu yra iš anksto žinomos ir iš naujo nebeužstatomos.
- 29.8. Ieškovė prašo kreiptis į Teisingumo Teismą, pateikiant šiuos klausimus:
- 29.8.1. Ar, pagal SESV 102 straipsnį, EECC direktyvos 73 straipsnio a–e punktus, atsakovės nurodomas motyvas, kad ji paskelbė naujas standartines sutarčių sąlygas naujai sudaromoms DPP paslaugų sutartims ir DPP paslaugų teikimas ieškovei pagal esamą Sutartį neva diskriminuotų kitus DPP paslaugų gavėjus, yra tinkamas, pagrįstas ir pakankamas pagrindas atsisakyti teikti

didmeninę plačiajuosčio ryšio prieigą ir riboti ieškovės teisę naudotis šia prieiga?

- 29.8.2. Ar atsakymui įtakos turi aplinkybė, kad DPP paslaugų teikėjas pagal Sutartį turi teisę ją vienašališkai keisti ir priderinti galiojančios Sutarties sąlygas prie pasikeitusių standartų?
- 29.8.3. Ar, pagal SESV 102 straipsnį, EEC direktivos 73 straipsnio 6 punktus, nustatytas įpareigojimas DPP paslaugų kainodarai gali būti teisėtu pagrindu verstis rinkos operatorius „migruoti“ į naują DPP paslaugų sutartį (kaip pagrindą įgyti prieigą prie esminio išteklaus – atsakovės tinklo), kuria ribojamos mažmeninių el. ryšių paslaugų teikėjų konkurencinės galimybės, pvz., įvedami draudimai naudotis elektroninių ryšių paslaugų teikimo resursais (vidiniais IP adresais)?
30. Atsakovė AB „Telia Lietuva“ atsiliepimu į kasacinį skundą prašo skundą atmesti, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
- 30.1. Nė egzistuoja pagrindas kreiptis į ESTT dėl prejudicinio sprendimo pateikimo. Klausimai dėl SESV 102 straipsnio aiškinimo ir dėl konkurencijos teisės pažeidimo net nebuvo kelti anksčiau šioje byloje.
- 30.2. Ieškovė kasaciniame skunde nepagrįstai bando pakeisti ginčo dalyką. Ieškiniu ieškovė reikalavo toliau vykdyti Sutartį ir išreikškė nesutikinimą su visu standartiniu pasiūlymu bei jame nustatytomis sąlygomis, tačiau kasaciniame skunde ieškovė jau sutinka su kainodaros taisyklėmis, o nesutikinimą iš esmės reiškia tik dėl standartinio pasiūlymo sąlygos, reikalaujančios naudoti vidinius IP adresus. Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai atkreipė dėmesį į ieškovės pozicijos nenuoseklumą ir nurodė, kad konkrečių standartinio pasiūlymo sąlygų dėl išorinių IP adresų naudojimas nėra šios bylos dalykas.
- 30.3. Teismai pagrįstai nusprendė, kad atsakovė tinkamai vykdo Sutartį ir teikia DPP paslaugas esančioms jau suteiktoms prieigoms. Atsakovė turi Sutartyje tiesiogiai nustatytą teisę vienašališkai keisti Sutartį ir tai teisėtai padarė pateikdama standartinį pasiūlymą. Sutarties atnaujinimas pateikiant standartinį pasiūlymą atitinka CK 6.59 nurodytame straipsnyje nustatytą draudimo išimtį, kai leidžiama vienašališkai pakeisti sutartį pačioje sutartyje nustatytais pagrindais. Tokia atsakovės teisė yra pagrįsta ir standartinė atsižvelgiant į tai, kad DPP paslaugų rinka yra reguliuojama ir sutartis dėl DPP paslaugų teikimo yra sudaromos prisijungimo būdu pagal standartinės sąlygas, kaip tai nustatyta CK 6.185–6.186 straipsniuose.
- 30.4. Vadovaujantis CK 6.189 straipsnio 1 dalimi, nei Sutartis, nei Sutarties esmė neleidžia daryti išvados, kad atsakovė negalėjo pasinaudoti vienašaliu Sutarties pakeitimu ir turėjo testuoti DPP paslaugų teikimą naujoms ar naujai modifikuojamoms prieigoms pagal senąsias Sutarties sąlygas. Toliau teikdama DPP paslaugas pagal standartinio pasiūlymo pagrindą neatnaujintas Sutarties sąlygas, atsakovė būtų pažeidusi Įsakymu jai nustatytus naujus įsipareigojimus ir atsakovės veikloje dėl jos specifikos taikoma esminio visų operatorių lygiateisiškumo ir nediskriminavimo principą. Priešingai nei teigia ieškovė, Įsakyme atsakovei nustatytų įsipareigojimų apimtis yra platesnė ir susijusi ne tik su DPP paslaugų kainodara, bet ir su pačia DPP paslauga, jos techniniais parametrais, standartinio pasiūlymo išdėstymu (visos paslaugos technologijos sujungtos į vieną priedą, paslaugos diferencijuotos pagal dinaminį IP adresą ir statinį IP adresą, pakeistos techninės paslaugos teikimo sąlygos).
- 30.5. Teismai ir RRT pagrįstai esamų prieigų modifikavimą savo esmė prilygino naujų prieigų suteikimui, nes modifikuojant esamą prieigą šalys turi iš naujo susitarti dėl esminių sąlygų ir dėl to yra taikytina atnaujinta sutartis. Modifikuojant esamą prieigą pakeičiama duomenų perdavimo sparta, tai reiškia, kad šalys iš naujo turi susitarti dėl esminių prieigos teikimo sąlygų – duomenų perdavimo spartos ir kainos. Pavyzdžiui, ieškovė prašė pakeisti kliento turimą 100 Mb/s paslaugą iki 300 Mb/s, tačiau atsakovė negalėjo tenkinti šio prašymo pagal standartinio pasiūlymo pagrindą neatnaujintą Sutartį, nes Sutartyje (3 ir 4 priedo priedėluose) nustatyta kainodara prieštarauja Įsakymui ir naujam nuo 2020 m. sausio 1 d. įsigaliojusiam reguliavimui, kurie draudžia diferencijuoti prieigas pagal prieigos gavėjo tipą (fiziniai ar juridiniai asmenys). Tačiau ieškovė siekė ir toliau užsakinėti prieigas diferencijuojant jas pagal prieigos gavėjo tipą ir gauti nuolaidas, akcijas pagal senąją Sutartį. Nėra pagrindo šiuo atveju taikyti CK 6.141 straipsnio 2 dalyje nustatytą novacijos reguliavimo ir atitinkamai jis nebuvo pažeistas.
- 30.6. Tenkinus ieškovės reikalavimus ir įpareigojus atsakovę teikti DPP paslaugas tiek esančioms, tiek ir naujoms prieigoms pagal neatnaujintas Sutarties sąlygas, būtų nepagrįstai, pažeidžiant Įsakymo 4.2.1 punkto reikalavimą taikyti analogiškas paslaugų teikimo sąlygas visiems subjektams, taikomos ieškovei išskirtinės rinkoje DPP paslaugų teikimo sąlygos. Be to, atsakovės žiniomis, ieškovė netiesiogiai per kitą subjektą naudojasi atsakovės teikiamomis DPP paslaugomis naujoms prieigoms arba senoms prieigoms modifikuoti pagal tokias sąlygas, kokios buvo įtvirtintos ieškovės atsisakomoje pasirašyti atnaujintoje sutartyje. Taigi ieškovė turi technines ir kitokias galimybes veikti pagal atsakovės standartinį pasiūlymą.
- 30.7. Ieškovė bylą nagrinėjant pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose neįrodinėjo SESV 102 straipsnio, EEC direktivos 73 straipsnio pažeidimo, konkurenciją ribojančių atsakovės veiksmų. Vien aplinkybė, kad atsakovė yra pripažinta turinčia didelę įtaką DPP paslaugų teikimo rinkoje, nereiškia, kad visi atsakovės veiksmai yra piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi ar kitoks nesąžiningos konkurencijos veiksmas. Atsakovė turi pareigą suteikti prieigą prie savo tinklo tretiesiems asmenims vienodomis sąlygomis ir negali diskriminuoti ūkio subjektų, tačiau turi teisę laisvai veikti ir priimti sprendimus remdamasi savo ekonominiais interesais, diegti reikalingus techninius sprendimus ir atnaujinimus.
31. Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba pateikė išvadą, kurioje nurodomi šie argumentai:
- 31.1. Tarp šalių nėra ginčo, kad DPP paslaugas atsakovė ieškovei teikė pagal atskirus užsakymus, šioms paslaugoms taikydama konkrečiame užsakyme nustatytas sąlygas (spartą, akcijas, nuolaidas), kurios buvo įvairios, priklausomai nuo konkretaus užsakymo dėl DPP paslaugos suteikimo. Ieškovė ir atsakovė su kiekvienu užsakymu susitardavo dėl šių būtinųjų DPP paslaugos sąlygų: galutinių paslaugų gavėjo formos (fizinis ar juridinis asmuo), prieigos tinklo tipo, spartos ir kainos. Iki Įsakymo priėmimo atsakovės kainodara rėmėsi DPP paslaugų skirstymu pagal galutinių paslaugų gavėjo formą (fiziniai ar juridiniai asmenys) ir nuo šio skirstymo priklausė kitos DPP paslaugos sąlygos, jos kokybiniai parametrai. Pasikeitus atsakovei taikomiems įpareigojimams, jai teko pareiga teikiamas reguliuojamas DPP paslaugas apibrėžti iš naujo ir atitinkamai pagal pasirinktą skirstymą nustatyti jos sąlygas tiek kokybine, tiek kainos prasme. Todėl Įsakymo 4.3.4 papunkčiu nustatyto įpareigojimo vykdymas nėra vien tik kainos pakeitimas.
- 31.2. Įsakymu pakeistas atsakovės, kaip didelę įtaką didmeninės centrinės prieigos rinkoje turinčio subjekto, veiklos reguliavimas yra objektyvi aplinkybė, lemianti atsakovės pareigą teikti prieigą – DPP paslaugas pagal Įsakymą atitinkančias DPP paslaugų teikimo sąlygas – ir atitinkamai atsakovės teisę atsisakyti teikti DPP paslaugas pagal Sutartį, kiek tai susiję su DPP paslaugų užsakymų dėl naujų prieigų vykdymu, jeigu toks teikimas prieštarauja atsakovei nustatytiems įpareigojimams, net jeigu tai pažeidžia Sutarties sąlygas. Atsižvelgiant į tai, kad Įsakymo 4.3.4 papunktis nustato draudimą diferencijuoti kainas priklausomai nuo galutinio paslaugų gavėjo formos, o Sutartyje atsakovės ieškovei teikiamos paslaugos diferencijuojamos pagal galutinio paslaugų gavėjo formą, atsakovė pagrįstai atsisako teikti DPP paslaugas pagal Sutartį, kiek tai susiję su naujais DPP paslaugų užsakymais, nes Sutarties vykdymas šia apimtimi pažeistų Įsakymo 4.3.4 papunktyje nustatytą draudimą.
- 31.3. Atsižvelgdama į tai, kad ginčo šalis iki naujo standartinio pasiūlymo įsigaliojimo jau siejo sutartiniai teisiniai santykiai dėl DPP paslaugų teikimo, o įsigaliojus Įsakymui DPP paslaugos esmė nepasikeitė, tačiau teikiamos DPP paslaugos negalėjo būti diferencijuojamos pagal galutinio paslaugų gavėjo, kuriam teikiamos DPP paslaugos pagrindu sukurtos mažmeninės elektroninių ryšių paslaugos, formą (fizinis ar juridinis asmuo), atsakovė, siekdama tinkamai užtikrinti Įsakymu pakeistų įpareigojimų vykdymą,

vadovaudamasi Sutarties 44 punktu, pagal kurį Sutartis pildoma ir keičiama tik rašytiniu abiejų šalių parašais patvirtintu susitarimu, turėjo inicijuoti Sutarties sąlygų pakeitimą, o ne vien tik siūlyti pasirašyti dar vieną naują sutartį dėl tų pačių DPP paslaugų teikimo.

- 31.4. Kreiptis į ESTT nėra teisinio pagrindo, ieškovės ESTT prašomi pateikti klausimai nesusiję su byla, be to, susiję su nacionalinės teisės, o ne Europos Sąjungos teisės išaiškinimu ar galiojimu.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl reikalavimo vykdyti sutartį natūra kaip gynybos būdo taikymo

32. Nagrinėjamoje byloje sprendžiamas šalių ginčas dėl to, ar galima reikalauti vykdyti galiojančią didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugų teikimo sutartį natūra ir teikti didmeninę plačiajuosčio ryšio prieigą, kai kompetentinga valstybės institucija (RRT) priėmė Įsakymą, kuriuo draudžiama taikyti Sutartyje nustatytą diskriminacinę kainodarą. Įsakymo 4.3.4 punkte nurodyta, kad atsakovė privalo netaikyti skirtingų didmeninės centrinės prieigos (ir susijusių priemonių) kainų priklausomai nuo galutinių paslaugų gavėjų, kuriems prieigos gavėjas teiks mažmenines paslaugas naudodamas atsakovės suteiktą prieigą, formos (fiziniai ar juridiniai asmenys).
33. Byloje nustatyta ir atsakovės neginčijama, kad šalių 2018 m. sausio 16 d. sudaryta Sutartis nėra nutraukta ar pakeista, tačiau nuo 2020 m. gegužės 11 d. ji nebeteikia ieškovei didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugų, kiek jos susijusios su naujų prieigų užsakymais ar senų užsakymų modifikavimu.
34. CK 6.189 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas sutarties privalomumo ir vykdytinumo principas (lot. *pacta sunt servanda*) – teisėtai sudaryta ir galiojanti sutartis jos šalims turi įstatymo galią, kuriuo vadovaudamasis kiekvienas asmuo privalo tinkamai ir laiku vykdyti savo sutartines prievolės (CK 6.256 straipsnio 1 dalis). Pagal CK 6.189 straipsnio 1 dalį sutartis įpareigoja atlikti ne tik tai, kas tiesiogiai joje nustatyta, bet ir visa tai, ką lemia sutarties esmė arba įstatymai. Taigi sutarties tinkamo vykdymo pareigos gali būti pažeistos tiek pažeidus konkrečias šalių susitarimo nuostatas, tiek dispozityvias ir imperatyvias įstatymo nuostatas, kuriomis įtvirtinamos tam tikrų sutarčių tinkamo vykdymo taisyklės (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. balandžio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-39-969/2023, 71 punktas). Sutarties privalomumo ir vykdytinumo principas yra būtina sutarčių teisės efektyvumo sąlyga. Sutarties šalys turi vykdyti priimtus įsipareigojimus tinkamai, vienos sutarties šalies pareigą vykdyti sutartinę prievolę atitinka kitos sutarties šalies reikalavimo teisė, kuri yra ginama įstatymu. Sutarties vykdymas yra jos šalių bendradarbiavimo procesas, kuris turi vykti sąžiningumo ir geros valios sąlygomis (CK 6.158, 6.200 straipsniai). Tai reiškia, kad sutarties šalis negali elgtis priešingai nei tie lūkesčiai, kuriuos ji savo veiksmais, atliktais vykdant sutarties sąlygas, suformavo kitai sutarties šaliai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. kovo 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-208/2013).
35. Draudžiama vienašališkai atsakyti įvykdyti prievolę ar vienašališkai pakeisti jos įvykdymo sąlygas, išskyrus įstatymų ar sutarties nustatytus atvejus (CK 6.59 straipsnis). Šalis visiškai ar iš dalies atsakyti vykdyti sutartį gali tik įstatymų ar sutarties nustatytais atvejais (CK 6.223 straipsnio 4 dalis). Sutarties privalomumo šalims principas reikalauja sutartį vykdyti ir vienos iš šalių atsakymas nuo sutarties negalimas, išskyrus įstatyme išvardytus atvejus, kai šalis pati gali vienašališkai nutraukti sutartį arba inicijuoti nutraukimą teismine tvarka (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. liepos 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-202-915/2019 37 punktą).
36. Sutartis yra vienas iš prievolių atsiradimo būdų, kurio ypatumas – savanoriškas teisiųjų įsipareigojimų prisiėmimas. Prisiėmus teisiskai saistančius pažadus ir jų nevykdant įstatymas suteikia savignos ir gynybos būdus nukentėjusiai sutarties šaliai. Pagrindinis gynybos būdas sutarčių teisėje, užtikrinantis pirmiau aptarto pamatinio sutarčių teisės principo *pacta sunt servanda* viršenybę, yra reikalavimas įvykdyti sutartį natūra. Pagrindinės taisyklės, skirtos reikalavimui įvykdyti sutartį natūra, kaip pagrindiniam sutarčių teisės gynybos būdai, yra įtvirtintos CK 6.213 straipsnyje.
37. Nagrinėjamoje byloje ieškovė prašo įpareigoti atsakovę vykdyti nepiniginę sutartinę prievolę – teikti ieškovei didmeninę plačiajuosčio ryšio prieigą (tiek esamiems, tiek naujiems užsakymams).
38. CK 6.213 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas bendrasis kreditoriaus teisių gynimo būdas, kai kita šalis neįvykdo nepiniginės prievolės – tokiu atveju kreditorius turi teisę reikalauti įvykdyti prievolę natūra, išskyrus atvejus, kai: 1) sutartinę prievolę įvykdyti natūra neįmanoma teisiskai arba faktiškai; 2) sutartinės prievolės įvykdymas natūra labai komplikuoju skolininko padėti arba brangiai kainuotų; 3) turinti teisę gauti įvykdymą sutartis gali pritingai gauti įvykdymą iš kito šaltinio; 4) turinti teisę gauti įvykdymą sutartis šalis nereikalauja įvykdyti prievolės per protingą terminą po to, kai ji sužinojo ar turėjo sužinoti apie sutarties nevykdymą; 5) neįvykdyta prievolė yra išimtinai asmeninio pobūdžio. Atvejai, kuriems esant reikalavimas įvykdyti prievolę natūra negalimas, išreiškia bendrosios taisyklės išimtį, todėl jų buvimą turi įrodyti šalis, kuri tokia išimtimi remiasi (CPK 178 straipsnis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. balandžio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-213/2014).
39. Nagrinėjamos bylos atveju aktuali CK 6.213 straipsnio 2 dalies 1 punkte reikalavimo vykdyti sutartį natūra išimtis – kai sutartinę prievolę įvykdyti natūra neįmanoma teisiskai arba faktiškai. Ši išimtis įtvirtina universalų teisės principą – *impossibile nulla obligatio est* (negalima reikalauti to, kas neįmanoma).
40. Atsakovė savo poziciją dėl Sutarties nevykdymo grindžia Įsakymu jai nustatytais įsipareigojimais, konkrečiai – įsipareigojimu netaikyti skirtingų didmeninės centrinės prieigos (ir susijusių priemonių) kainų priklausomai nuo galutinių paslaugų gavėjų, kuriems prieigos gavėjas teiks mažmenines paslaugas naudodamas ūkio subjekto AB „Telia Lietuva“ suteiktą prieigą, formos (fiziniai ar juridiniai asmenys) (Įsakymo 4.3.4 punktas). Kitokios išimties, leidžiančios netaikyti CK 6.213 straipsnio 2 dalyje įtvirtinto teisių gynimo būdo, atsakovė byloje neįrodinėjo.
41. Kompetentingos valstybės institucijos nustatyti draudimai gali sukurti teisinio neįmanomumo situaciją, dėl kurios sutartis negali būti toliau vykdoma. Tačiau kartu teisėjų kolegija pažymi, kad pirmiau nurodytas Įsakyme nustatytas draudimas taikyti diskriminacinę kainodarą, kokia įtvirtinta Sutartyje, iš esmės reiškia pinigines prievolės vykdymo suvaržymą. Kasacinėje byloje keliamas klausimas, ar priežiūros institucijos sprendimas, kuris draudžia taikyti diskriminacinę kainodarą, kartu reiškia ir tai, kad negalima vykdyti priešpriešinės nepiniginės sutartinės prievolės.
42. Šiuo aspektu atkreiptinas dėmesys į tai, kad šalys veikia specifinėje valstybės reguliuojamoje rinkoje. Atsakovė yra pripažinta turinčia didelę įtaką didmeninės centrinės prieigos fiksuotoje vietoje masinės rinkos produktams rinkoje. Įsakymo 4 punktu jai taip pat nustatyti ir kiti Elektroninių ryšių įstatymo 21 straipsnio 1 dalyje įtvirtinti įsipareigojimai, pvz., įsipareigojimas suteikti didmeninę centrinę prieigą (ir susijusias

priemonės) bet kuriame prisijungimo prie ūkio subjekto „Telia“ tinklo taške, iš kurio būtų sudaryta galimybė ūkio subjektui teikti mažmenines elektroninių ryšių paslaugas savo galutiniam paslaugų gavėjams visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, išskyrus Šiaulių miesto savivaldybės ir Visagino savivaldybės teritorijas (Įsakymo 4.1.1 punktą); Įsakymo 4.1.9 punkte nustatyta, kad ūkio subjektas „Telia“ gali atsisakyti suteikti didmeninę centrinę prieigą (ir susijusias priemones), vienašališkai sustabdyti jos teikimą ar ją nutraukti tikrai atvejais, kai tai yra pagrįsta objektyviais kriterijais, įskaitant techninių galimybių nebuvimą arba būtinybę užtikrinti tinklo vientisumą, jei teisės aktai nenustato kitaip.

43. Teisėjų kolegijos vertinimu, šios aplinkybės leidžia vertinti Sutartį kaip atitinkančią viešosios sutarties požymius (CK 6.161 straipsnis). Viešąją sutartimi laikoma sutartis, kurią sudaro juridinis asmuo (verslininkas), teikiantis paslaugas ar parduodantis prekes visiems, kas tik kreipiasi (transporto, ryšių, elektros, šilumos, dujų, vandentiekio ir kt. organizacijos) (CK 6.161 straipsnio 1 dalis). Šios sutarčių rūšies atsiradimą lėmė aplinkybė, jog Lietuvos ūkyje veikia ne viena natūrali monopolija ir valstybei tenka specialiai reglamentuoti tam tikras ūkio šakas, kuriose nėra pakankamos konkurencijos. Tai valstybė daro išleisdama teisės aktus, kuriuose įtvirtinamos specialios elgesio taisyklės, esminės privalomos tokių sutarčių sąlygos. Taigi viešosios sutarties institutas atspindi viešąjį interesą, kad, įsikišant į sutarčių sudarymo procesą, būtų užtikrintas elektros energijos, šilumos, vandens ar kt. šalies ūkio funkcionavimui bei asmeniniams (buitiniams) gyventojų poreikiams strategiškai svarbių prekių priimamumas, apginta silpnesnė sutartinio santykio pusė – transporto, ryšių, elektros, šilumos, dujų, vandentiekio ar kt. paslaugų vartotojas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. kovo 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-90/2012).
44. Pagal CK 6.161 straipsnio 4 dalį viešosiose sutartyse nustatomos prekių ir paslaugų kainos bei kitos sąlygos turi būti vienodos visiems tos pačios kategorijos vartotojams, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus, kai atskirų kategorijų vartotojams gali būti taikomos lengvatinės sąlygos. Pažymėtina, kad analogišką nediskriminavimo įpareigojimą, remdamasi Elektroninių ryšių įstatymo 19 straipsniu, RRT Įsakymu nustatė atsakovei – nediskriminuoti didmeninės centrinės prieigos (ir susijusių priemonių) gavėjų, įskaitant analogiškų sąlygų analogiškais aplinkybėmis taikymą ir tos pačios kokybės bei tokiais pačiais sąlygomis, kokias turi pats arba teikia savo padaliniais, patronuojamosioms įmonėms ar bet kuriems kitiems ūkio subjektams, paslaugų bei informacijos teikimą (Įsakymo 4.2.1 punktą).
45. Šiame kontekste teisėjų kolegija pažymi, kad pagal teisę neturėtų būti toleruojama situacija, kai tam tikro pobūdžio paslaugos, teikiamos pagal viešąją sutartį, nėra prieinamos vien dėl to, kad susidarė teisinė padėtis, kai kompetentingos institucijos sprendimu iš esmės uždraustas sutartimi sulgytos kainos mokėjimas. Teisėjų kolegija išaiškina, kad nors CK 6.161 straipsnis pažodžiui reglamentuoja tik viešosios sutarties sudarymo klausimus, pagal savo tikslą ši norma aiškintina ir sutarties vykdymo stadijai, kad, esant galiojančiai tarp šalių sudarytai sutarčiai, viešosios paslaugos teikėjas neturi teisės vienašališkai stabdyti tokios sutarties vykdymo, nebent tam yra labai rimtos priežastys, pavyzdžiui, kai kita šalis elgiasi nesąžiningai, t. y. piktnaudžiauja susidariusia situacija, piktybiškai atsisako mokėti už teikiamas paslaugas arba savo elgesiu leidžia tai numanyti. Atsižvelgiant į viešosios sutarties ypatumus, galėtų būti įpareigojama tokią sutartį vykdyti net ir tuo atveju, jeigu šalių susitarimas dėl kainos yra įšaldytas, nes pagal tokią sutartį teikiamų paslaugų pobūdis (jų būtinumas) lemia tai, kad sutarties vykdymo sustabdymas pats savaime sukeltų neproporcingai žalingus padarinius kitai sutarties šaliai.
46. Nagrinėjamu atveju susiklostė ypatinga situacija, kai ieškovė nepiktnaudžiauja susidariusia padėtimi, nes Sutarties šalys atsidūrė tokioje padėtyje, kai kompetentinga valstybės institucija sutarties kainodarą pripažino diskriminacine, todėl pagal Sutartį nebegalimas joje nustatytos kainos mokėjimas pagal tokią kainodarą. Dėl to spėjamas kainos mokėjimo ir DPP prieigos paslaugų teikimo klausimas, kai atsakovė negali taikyti šalių sulgytos diskriminacinės kainodaros.
47. Tokia teisinė padėtis, kai sutartinė kaina negali būti taikoma dėl kompetentingos valstybės institucijos nustatyto įpareigojimo, savo esme yra panaši į sutarties sąlygos pripažinimo negaliojančia situaciją. Skirtumas yra toks, kad šiuo atveju Sutarties sąlygos dėl kainos galioja, tačiau jų negalima vykdyti. Pagal CK 6.226 straipsnio 1 dalį vienos iš sutarties sąlygų negaliojimas nedaro negaliojančios visos sutarties, išskyrus atvejus, kuriais šalys be tos sąlygos nebūtų sudariusios sutarties. Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys į tai, kad sutarties kaina įprastai nėra esminė sąlyga, nes CK 6.198 straipsnis nustato, kad kai kaina ar jos nustatymo tvarka sutartyje neaparta ir šalys nėra susitarusios kitaip, laikoma, kad šalys turėjo omenyje kainą, kurią sudarant sutartį toje verslo srityje buvo įprasta imti už tokį patį įvykdymą atitinkamomis aplinkybėmis, o jeigu ši kaina neegzistuoja, – atitinkančią protingumo kriterijus kainą.
48. Taigi nagrinėjamu atveju turinio prasme Sutartyje iš esmės yra atsiradusi spraga, kurią galima užpildyti vienu iš spragų pildymo metodų. Sistemškai aiškinant CK 6.198 straipsnio 1 dalį su CK 6.161 straipsnio 4 dalimi, ši spraga gali būti užpildyta taikant ieškovei tokias kainas, kurias kiti atsakovės analogiškų paslaugų gavėjai (operatoriai) moka už analogiškas DPP prieigos paslaugas. Taip iš esmės būtų atkurtas priešpriešinių sutartinių prievolių balansas, kuris buvo sugriautas kompetentingai valstybės institucijai įšaldžius Sutartyje nustatytas kainodaros sąlygas.
49. Šiame kontekste teisėjų kolegija taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad Sutarties 13 punkte šalys susitarė, jog atsakovė turi teisę vienašališkai keisti paslaugų mokesčius ir (ar) paslaugų teikimo sąlygas, apie jų pasikeitimus informuodama ieškovę raštu ir paskelbusi tai viešai atsakovės interneto puslapyje prieš 30 kalendorinių dienų iki šių mokesčių ar sąlygų pakeitimo. Nagrinėjamoje byloje nekeliamas klausimas dėl Sutarties kainos nustatymo, tačiau pažymėtina, kad ieškovė nuosekliai laikosi pozicijos, jog ji sutinka už jai teikiamas DPP prieigos paslaugas mokėti privalomą kainą pagal atsakovės išrašytas sąskaitas, kaip ir kiti analogiškas paslaugas gaunantys šioje rinkoje veikiantys subjektai (operatoriai).
50. Tiek RRT byloje pateiktoje išvadoje, tiek bylą nagrinėję teismai priimtuose procesiniuose sprendimuose konstatavo, kad atsakovė, siekdama įgyvendinti Įsakymo reikalavimus, turėjo inicijuoti galiojančios Sutarties sąlygų pakeitimą, o ne siūlyti pasirašyti naują sutartį, savo ruožtu ieškovė turėjo teisę atsisakyti priimti atsakovės siūlomas naujas sąlygas, nepatenkančias į Įsakymo reikalavimų apimtį, dėl kurių šalys nesusitarė (Sutarties 44 punktą). Nepaisydami to, teismai atmetė ieškovės reikalavimą dėl Sutarties vykdymo natūra, nurodę, kad jo tenkinimas sudarytų prielaidas paneigti Įsakymo draudimus (įpareigojimus), susijusius su paslaugų teikimo kainodaros bei taikomos nuolaidų sistemos neteisėtumu, taip pat iš esmės nenurodę konkrečių argumentų, konstatuodami, kad modifikuotos ar naujos DPP paslaugos negali būti teikiamos nepakeistos Sutarties pagrindu. Tokia bylą nagrinėjusių teismų išvada pripažintina nepagrįsta.
51. Atsižvelgiant į tai, kad nagrinėjamu atveju šalių Sutartis laikytina viešąja sutartimi, ji nėra nutraukta ar pakeista, o dėl kompetentingos valstybės institucijos sprendimo pripažinta nevykdytina jos sąlyga dėl ieškovei taikomų kainų nėra esminė ir ši spraga gali būti užpildyta, taip užkertant kelią prielaidoms pažeisti Įsakyme nustatytus įpareigojimus, remiantis sutarties privalomumo principu, konstatuotina, kad nagrinėjamu atveju nėra pagrindo taikyti CK 6.213 straipsnio 2 dalies 1 punkte nustatytą išimtį, tai reiškia, kad ieškovė turi teisę reikalauti vykdyti sudarytą sutartį (nepiniginę atsakovės prievolę) natūra, o atsakovė neturi teisės šios prievolės nevykdyti.
52. Kasacinio skundo argumentai dėl novaciją reglamentuojančių teisės normų taikymo neturi teisinės reikšmės procesinei bylos baigčiai, todėl teisėjų kolegija jų neanalizuoja ir plačiau dėl jų nepasisako. Kadangi priimdami skundžiamus procesinius sprendimus bylą nagrinėję teismai nespėdė dėl atsakovės piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi ir antikonkurencinio elgesio, tai atitinkami kasacinio skundo argumentai pripažintini teisiskai nepagrįstais ir kasacinio teismo nenagrinėtini.

Dėl ieškovės prašymo kreiptis į Teisingumo Teismą

53. Ieškovė kasaciniame skunde, be kita ko, prašė kasacinio teismo kreiptis į Teisingumo Teismą, kad šis priimtų prejudicinį sprendimą iš esmės dėl to, ar, remiantis SESV 102 straipsniais, EEC direktivos 73 straipsnio a-e punktais, atsakovei nustatytas įpareigojimas DPP paslaugų kainodarai gali būti teisėtas pagrindas nevykdyti DPP paslaugų sutarties ir versti rinkos operatorius pasirašyti naują DPP paslaugų sutartį.

54. Vadovaujantis SESV 267 straipsnio 1 dalimi, Teisingumo Teismas priima prejudicinius sprendimus dėl Sutarčių aiškinimo ir Sąjungos institucijų, įstaigų ar organų aktų galiojimo ir išaiškinimo. Tokiam klausimui iškilus nagrinėjant bylą valstybės narės teisme, kurio sprendimas pagal nacionalinę teisę negali būti toliau apskundžiamas teismine tvarka, tas teismas kreipiasi į Teisingumo Teismą (SESV 267 straipsnio 3 dalis).
55. CPK 3 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad teismas, kuris yra galutinė instancija nagrinėjamoje byloje ir kuriam taikant Europos Sąjungos teisės normas iškilo Europos Sąjungos teisės aktų aiškinimo ar galiojimo klausimas, privalo prašyti kompetentingos Europos Sąjungos teisminės institucijos prejudicinio sprendimo Europos Sąjungos teisės aktų aiškinimo ar galiojimo klausimu.
56. Galutinės instancijos teismo pareiga kreiptis į Teisingumo Teismą pagal SESV 267 straipsnio 3 dalį nėra absoliuti, taikomos jos išimtys. Teisingumo Teismui ir nacionaliniams teismams bendradarbiaujant pagal SESV 267 straipsnį, tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsizvelgdamas į konkrečias bylos aplinkybes, turi įvertinti tai, ar jo sprendimui priimti būtinas prejudicinis sprendimas, ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą (žr., pvz., ESTT 2021 m. birželio 10 d. sprendimo byloje *Ultimo Portfolio Investment (Luxembourg) SA prieš KM C-303/20*, 22 punktą). Be to, nacionalinis teismas nėra saistomas bylos šalių iniciatyvos ir sprendimą kreiptis dėl prejudicinio sprendimo priima savo nuožiūra (ESTT 1982 m. spalio 6 d. sprendimas byloje *Srl CILFIT ir Lanificio di Gavardo SpA prieš Ministero della sanità*, C-283/81, 9 punktas).
57. Papildomai pažymėtina, kad Teisingumo Teismo vaidmuo procese dėl prejudicinio sprendimo priėmimo yra aiškinti Europos Sąjungos teisę arba nuspręsti dėl jos galiojimo, o ne taikyti šią teisę faktinei situacijai, kuria grindžiama pagrindinė byla. Šis vaidmuo tenka nacionaliniam teismui, todėl Teisingumo Teismui nepriklauso nei nagrinėti vykstant pagrindinei bylai iškeltų fakto klausimų, nei priimti sprendimo dėl galėjusių atsirasti skirtingų nuomonių, kaip aiškinti ar taikyti nacionalinės teisės normas (Rekomendacijų nacionaliniams teismams dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą pateikimo 7 punktas).
58. Nagrinėjamu atveju ieškovės prašomas ES teisės išaiškinimas neatitinka objektyvaus poreikio, norint išspręsti šalių ginčą. Ieškovės įvardijamas klausimas vertintinas kaip siekis, kad būtų Teisingumo Teismas pritaikytų ES teisės nuostatas konkrečioms bylos faktinėms aplinkybėms, tačiau teisinė ginčo kvalifikacija, teisės normų aiškinimas ir taikymas šalių faktiniams santykiams yra bylą nagrinėjančio teismo prerogatyva. Todėl kasacinis teismas nusprendžia, kad nėra teisinio pagrindo kreiptis į Teisingumo Teismą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo.

Dėl bylos procesinės baigties ir bylinėjimosi išlaidų

59. Apibendrinama pirmiau išdėstytus motyvus, teisėjų kolegija nusprendžia, kad bylą nagrinėję teismai, sprendami dėl atsakovės pareigos vykdyti prievolę natūra, netinkamai aiškino ir taikė materialiosios teisės normas, reglamentuojančias sutarties privalomumo principą, viešąją sutartį ir reikalavimą vykdyti sutartį natūra kaip teisių gynimo būdą, ir dėl šios priežasties nepagrįstai atmetė ieškovės šioje byloje pareikštus reikalavimus. Tai sudaro pagrindą panaikinti byloje priimtus teismų procesinius sprendimus ir priimti naują sprendimą – ieškinį tenkinti (CPK 359 straipsnio 1 dalies 4 punktas, 4 dalis). Tam, kad sprendimas būtų aiškus ir įvykdomas, tenkinant ieškinį jo turinys išdėstomas taip: įpareigoti atsakovę vykdyti prievolę teikti ieškovei didmeninę plačiajuosčio ryšio prieigą (tiek esamiems, tiek naujiems užsakymams) pagal 2018 m. sausio 16 d. didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugų teikimo sutartį Nr. 2018-00028.
60. Kasaciniam teismui priėmus naują sprendimą – ieškinį tenkinti, yra pagrindas pakeisti bylinėjimosi išlaidų, patirtų pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose, paskirstymą ir priteisti ieškovei bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimą (CPK 93 straipsnio 1 ir 5 dalys). Priteisiant išlaidų už advokato ar advokato padėjėjo pagalbą pirmosios, apeliacinės instancijos ir kasaciniame teismuose atlyginimą taikomos CPK 98 straipsnio nuostatos. Šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, teismas priteisia iš antrosios šalies išlaidas už advokato ar advokato padėjėjo, dalyvavusių nagrinėjant bylą, pagalbą, taip pat už pagalbą rengiant procesinius dokumentus ir teikiant konsultacijas. Dėl šių išlaidų priteisimo šalis teismui raštu pateikia prašymą su išlaidų apskaičiavimu ir pagrindimu (nurodyto straipsnio 1 dalis).
61. Ieškovė prašė priteisti 5791,54 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų ginčą nagrinėjant ikiteisminėje ginčų nagrinėjimo institucijoje, iš jų už pareikšimą spręsti ginčą ne teisme – 682,92 Eur (apmokėta 2020 m. gegužės 27 d.). Šios ieškovės prašomos priteisti išlaidos viršija Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu (redakcija, galiojanti nuo 2015 m. kovo 20 d.), (toliau – Rekomendacijos) 7, 8.1 punktuose nustatytą dydį (407,40 Eur), todėl priteistina suma atitinkamai mažintina. Kitos ieškovės prašomos priteisti bylinėjimosi išlaidos, patirtos ginčą nagrinėjant ikiteisminėje ginčų nagrinėjimo institucijoje, apskaičiuotos taikant 80 Eur plius PVM valandinį įkainį, neviršija Rekomendacijų 7, 8.19 punktuose nustatyto dydžio už vieną teisinių konsultacijų, asmens atstovavimo ikiteisminėje ginčų sprendimo institucijose, jeigu tas pats ginčas vėliau tapo teisminis, valandą. Taigi iš viso ieškovei iš atsakovės priteistina 5516,02 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų ginčą nagrinėjant ikiteisminėje ginčų nagrinėjimo institucijoje, atlyginimo.
62. Ieškovė už ieškinį ir prašymą taikyti laikinąsias apsaugos priemones sumokėjo 113 Eur žyminį mokestį, taip pat 38 Eur žyminį mokestį už atskirąjį skundą dėl laikinųjų apsaugos priemonių. Iki bylos išnagrinėjimo iš esmės pabaigos pirmosios instancijos teisme ieškovė taip pat pateikė prašymą atlyginti 7744 Eur išlaidų advokato pagalbai pirmosios instancijos teisme apmokėti: 2323,20 Eur už ieškinio parengimą, 387,20 Eur už atskirojo skundo dėl laikinųjų apsaugos priemonių parengimą, 1161,60 Eur už atsiliepimo į ieškinį parengimą, 580,80 Eur už dubliko parengimą, 290,40 Eur už prašymo dėl papildomų įrodymų parengimą, 1161,60 Eur už pasirengimą ir dalyvavimą teismo posėdžiuose (12 val.), 1839,20 Eur už pasirengimą ir dalyvavimą derybose dėl taikos sutarties su atsakove (19 val.). Šios prašomos priteisti bylinėjimosi išlaidos, patirtos 2021 m. gegužės 31 d., rugsėjo 6 d. ir spalio 6 d., neviršija Rekomendacijose nustatytų dydžių, dėl to jų atlyginimas priteistinas iš atsakovės visa apimtimi. Iš viso ieškovei iš atsakovės priteistina 7895 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme, atlyginimo.
63. Ieškovė už apeliacinį skundą sumokėjo 85 Eur žyminį mokestį, taip pat pateikė prašymą atlyginti 1645,60 Eur išlaidų advokato pagalbai parengiant apeliacinį skundą apmokėti (apmokėta 2021 m. gruodžio 22 d.). Šios prašomos priteisti bylinėjimosi išlaidos neviršija Rekomendacijose nustatytų dydžių, dėl to jų atlyginimas priteistinas iš atsakovės visa apimtimi. Iš viso ieškovei iš atsakovės priteistina 1730,60 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų bylą nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme, atlyginimo.
64. Ieškovė už kasacinį skundą sumokėjo 105 Eur žyminį mokestį, taip pat pateikė prašymą atlyginti 6897 Eur išlaidų advokato pagalbai apmokėti: 4235 Eur už kasacinio skundo parengimą (apmokėta 2023 m. kovo 27 d.), 484 Eur už atsakovės ir išvadą teikiančios institucijos pateiktų dokumentų analizę (4 val.), 1210 Eur už prašymą dėl žodinio posėdžio ir rašytinių paaiškinimų pateikimą, 968 Eur už pasirengimą ir dalyvavimą teismo posėdyje (apmokėta 2023 m. gegužės 30 d.). Ieškovės prašomos priteisti išlaidos advokato pagalbai rengiant kasacinį skundą viršija Rekomendacijų 7, 8.13 punktuose nustatytą dydį, dėl to mažintinos iki 3957,80 Eur. Kitos prašomos priteisti bylinėjimosi išlaidos neviršija Rekomendacijose nustatytų dydžių, dėl to jų atlyginimas priteistinas iš atsakovės visa apimtimi. Iš viso ieškovei iš atsakovės priteistina 6724,80 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų bylą nagrinėjant kasaciniame teisme, atlyginimo.
65. Susumavus ieškovei atlygintinų bylinėjimosi išlaidų dydį, ieškovei iš atsakovės priteistinas 21 866,42 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimas.
66. Kasaciniame teisme išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, nepatirta.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 4 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. rugsėjo 15 d. nutartį ir Vilniaus apygardos teismo 2021 m. spalio 27 d. sprendimą ir priimti naują sprendimą – ieškinį tenkinti: įpareigoti atsakovę akcinę bendrovę „Telia Lietuva“ vykdyti prievolę teikti ieškovei uždarajai akcinei bendrovei „Consilium optimum“ didmeninę plačiajuosčio ryšio prieigą (tik esamiems, tiek naujiems užsakymams) pagal 2018 m. sausio 16 d. didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos paslaugų teikimo sutartį Nr. 2018-00028.

Priteisti ieškovei uždarajai akcinei bendrovei „Consilium optimum“ (j. a. k. 300049915) iš atsakovės akcinės bendrovės „Telia Lietuva“ (j. a. k. 121215434) 21 866,42 Eur (dvidešimt vieną tūkstantį aštuonis šimtus šešiasdešimt šešis Eur 42 ct) bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Danguolė Bublienė

Grażina Davidonienė

Antanas Simniškis